

3. UČENIK UME DA ODREDI CENTRALNI I PERIFERIJSKI UGAO, RAČUNA POVRŠINU ISEČKA KAO I DUŽINU LUKA

Obim kruga je $O = 2r\pi$

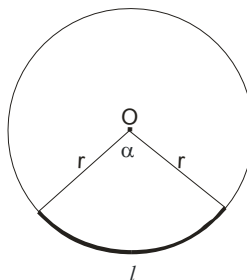
Površina kruga je $P = r^2\pi$

Kružni luk

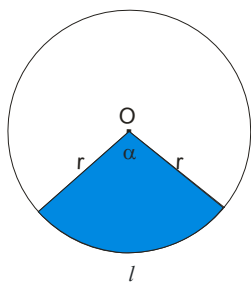
Dužina kružnog luka je: $l = \frac{2r\pi}{360^\circ} \cdot \alpha$

odnosno, može i : $l = \frac{O}{360^\circ} \cdot \alpha$

ili $l = \frac{r\pi\alpha}{180^\circ}$

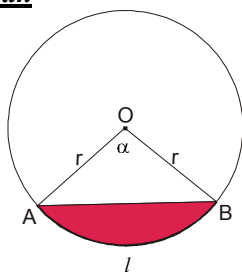
Kružni isečak

Površina kružnog isečka je

$$P_{ki} = \frac{r^2\pi\alpha}{360^\circ} \quad \text{ili} \quad P_{ki} = \frac{r \cdot l}{2} \quad \text{ili} \quad P_{ki} = \frac{P_{kruga} \cdot \alpha}{360^\circ}$$

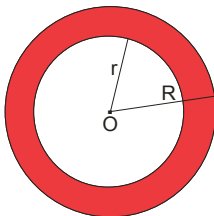
Kružni odsečak

Površina kružnog odsečka se dobija kad od površine kružnog isečka oduzmemo površinu trougla ABO.

$$P_{ods} = P_{ise} - P_{\Delta ABO}$$

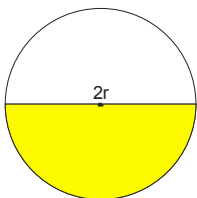
Kružni prsten

$$P_{kp} = (R^2 - r^2)\pi$$

Površina kružnog prstena se računa kad od površine većeg kruga oduzmemo površinu manjeg kruga.

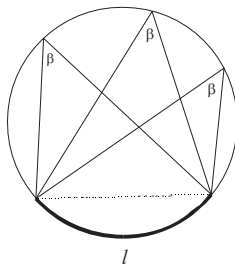
Polukrug

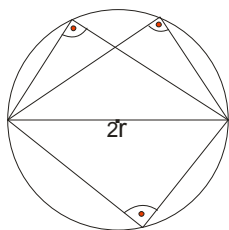
Površina polukruga se naravno dobija kad površinu kruga podelimo sa 2. $P_{polukruga} = \frac{r^2\pi}{2}$

Pazite, obim polukruga je zbir polovine obima kruga i prečnika! $O_{polukruga} = \frac{2r\pi}{2} + 2r = r\pi + 2r = r(\pi + 2)$

Nad istim lukom , svi periferijski uglovi su jednaki:

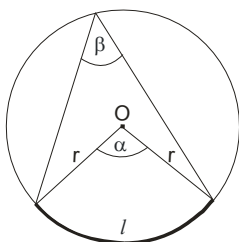

Periferijski ugao nad prečnikom je prav:

Nad istim lukom, centralni ugao (α) je dva puta veći od periferijskog ugla (β)

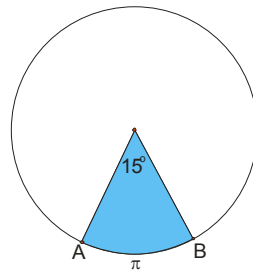
To jest: $\alpha = 2\beta$

$$\alpha = 2\beta$$

Primer 1.

Dužina kružnog luka AB jednog kruga je π cm, a centralni ugao nad tim lukom 15° . Odredi obim kruga.

Rešenje:

$$l = \pi$$

$$\alpha = 15^\circ$$

$$O = ?$$

Znamo da se dužina kružnog luka računa:

$$l = \frac{2r\pi\alpha}{360^\circ} \text{ odnosno}$$

$$l = \frac{O \cdot \alpha}{360^\circ} \text{ zamenimo date podatke}$$

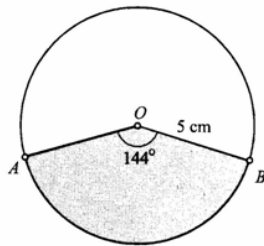
$$\pi = \frac{O \cdot 15^\circ}{360^\circ}$$

$$\pi = \frac{O}{24}$$

$$O = 24\pi \text{ cm}$$

Primer 2.

Izračunaj dužinu kružnog luka AB i površinu isečka sa slike:

Rešenje:

$$r = 5 \text{ cm}$$

Sa crteža možemo "pročitati" da je : $\alpha = 144^\circ$

$$\pi \approx 3,14$$

pa je

$$l = \frac{r\pi\alpha}{180^\circ}$$

$$l = \frac{5 \cdot 3,14 \cdot 144^\circ}{180^\circ}$$

$$l = 12,56 \text{ cm}$$

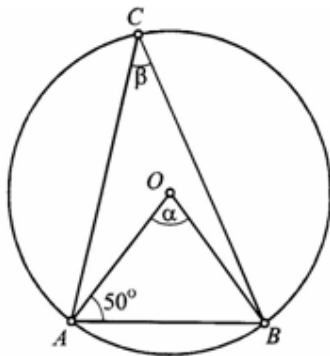
$$P = \frac{r \cdot l}{2}$$

$$P = \frac{5 \cdot 12,56}{2}$$

$$P = 31,4 \text{ cm}^2$$

Primer 3.

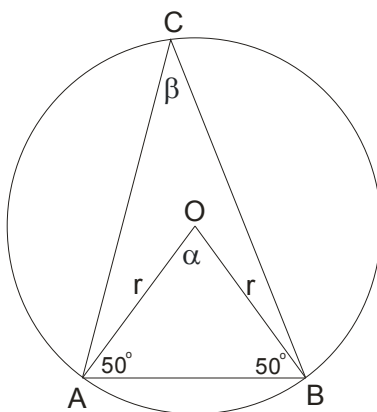
Izračunati nepoznate uglove sa slike:

Rešenje:

Ako posmatramo trougao ABO, možemo zaključiti da je on jednakokraki, jer su mu dve stranice poluprečnici kruga!

Onda su uglovi OAB i OBA jednaki i iznose po 50 stepeni: $\sphericalangle OAB = \sphericalangle OBA = 50^\circ$

Traženi centralni ugao alfa ćemo naći:

$$\alpha = 180^\circ - (50^\circ + 50^\circ)$$

$$\alpha = 180^\circ - 100^\circ$$

$$\alpha = 80^\circ$$

Nad istim lukom centralni ugao je dva puta veći od periferijskog, dakle:

$$\beta = \frac{\alpha}{2}$$

$$\beta = \frac{80^\circ}{2}$$

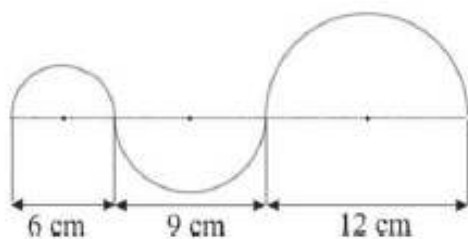
$$\beta = 40^\circ$$

Evo i nekoliko primera iz zbirke za pripremu male mature 2012. godine:

283. Израчунај дужину криве линије на слици.

Прикажи поступак.

Дужина криве линије је _____ cm.

Rešenje:

Iz čega se sastoji ova kriva linija?

Nju sačinjavaju TRI POLUOBIMA datih krugova čije prečnike možemo pročitati sa slike!

Za prvi polukrug je $2r_1 = 6$

Za drugi polukrug je $2r_2 = 9$

Za treći polukrug je $2r_3 = 12$

$$O = \frac{O_1}{2} + \frac{O_2}{2} + \frac{O_3}{2}$$

$$O = \frac{2r_1\pi}{2} + \frac{2r_2\pi}{2} + \frac{2r_3\pi}{2}$$

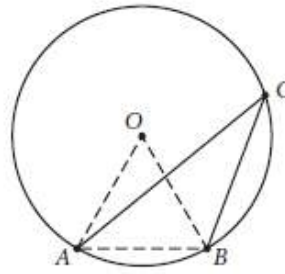
$$O = \frac{6\pi}{2} + \frac{9\pi}{2} + \frac{12\pi}{2}$$

$$O = \frac{27\pi}{2}$$

$$O = 13,5\pi \text{ cm}$$

Dužina krive linije je $13,5\pi \text{ cm}$.

284. Ако је дужина тетиве AB једнака полупречнику круга, израчунај меру угла ACB .
Прикажи поступак.

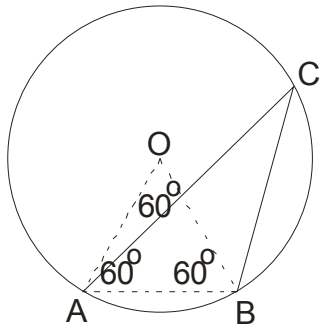
Мера угла ACB је _____.

Rešenje:

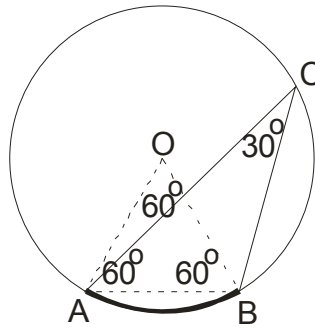
Pogledajte pripremni fajl KRUG.

Dužina tetive je jednaka poluprečniku, to nam govori da je trougao ABO jednakostraničan i da su mu svi uglovi od po

60 stepeni. (slika 1.)

slika 1.

slika 2.

Nad istim lukom, centralni ugao je dva puta veći od periferijskog!

Pogledajmo luk AB . Njemu odgovara centralni ugao AOB od 60° i odgovara mu periferijski ugao ACB .

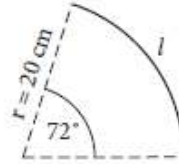
Pošto taj periferijski ugao mora biti duplo manji od centralnog koji je 60° .

Dakle:

Mera ugla ACB je 30° . (slika 2.)

281. На слици је кружни лук датог полупречника и централног угла. Колика је дужина полупречника круга чији је обим једнак дужини тог лука l ?

Прикажи поступак.

Дужина полупречника тог круга је _____ cm.

Rešenje:

$$l = \frac{r\pi\alpha}{180^\circ}$$

$$l = \frac{20\pi \cdot 72^\circ}{180^\circ}$$

$$\boxed{l = 8\pi \text{ cm}}$$

sad tražimo poluprečnik kruga čiji je obim $8\pi \text{ cm}$:

$$O = 2r\pi$$

$$8\cancel{\pi} = 2r\cancel{\pi}$$

$$r = \frac{8}{2} \rightarrow \boxed{r = 4 \text{ cm}}$$

Dužina poluprečnika tog kruga je 4cm.

www.matematiranje.in.rs